

## **1. MARC NATURAL I GEOGRÀFIC**

1. «**L'Hospitalet de Llobregat**» EN: **Gran enciclopèdia catalana**. 2a edició, 2a reimpr. Barcelona : Enciclopèdia Catalana, 1989. Vol. 12, p. 489-491.

BCS

2. MARCÉ I SANABRA, Francesc; SANTACANA i TORRES, Carles  
«**L'Hospitalet de Llobregat**». EN: **Gran geografia comarcal de Catalunya**. Vol I, El Barcelonès. 2a ed. Barcelona : Enciclopèdia Catalana, 1991. p. 260-275.

En aquesta nova edició de la Gran geografia comarcal, s'ha començat la revisió per les comarques del Barcelonès i el Baix Llobregat, que pel seu dinamisme ha experimentat molts canvis. En aquest context se'ns presenta un article ampliat i posat al dia, que vol oferir una petita síntesi geogràfica i històrica de la ciutat.

CEH

## 1.1. MEDI FÍSIC

3. AQUA PLAN OFICINA TÉCNICA DE PROYECTOS  
***Estudio sobre la regulación de las actividades extractivas en los terrenos rústicos de las márgenes y delta del Llobregat, de los municipios comprendidos en el ámbito de la C.M.B.*** Barcelona : Corporació Metropolitana de Barcelona, 1983. 45 p. : map. ; 29 cm.

CEH\*

4. BACHS i PUJOL, Antoni  
«**Els Fòssils de l'Hospitalet**». **Xipreret**. Núm. 79 (des. 1986), p. 16-17.

CEH, BCS

5. BACHS i PUJOL, Antoni

«Els Fòssils de l'Hospitalet i el seu entorn». EN: *XXXI Assemblée Intercomarcal d'Estudiosos : l'Hospitalet de Llobregat 24-25 de maig 1986*. Vol. 1-I, f. 9-25. Mecanografiat.

Inventari de les espècies fòssils trobades en tot el terme de l'Hospitalet des del Samontà a la Marina.

CEH, BCS

6. BACHS i PUJOL, Antoni

«Els Microfòssils de l'Hospitalet». *Xipreret*. Núm. 81 (feb. 1987), p. 8-9.

CEH, BCS

7. BECH, J.; HERNÁNDEZ, A. M.

«Suelos y vegetación del Delta del Llobregat». *Collectànea botànica. Institut Botànic de Barcelona*. Vol. X (1976), p. 31-105.

CEH\*

8. CAMARASA, Josep M; FOLCH i GUILLEN, Ramon; MASALLES i SAUMELL, Ramon M.

*El Patrimoni natural de la comarca de Barcelona : medidas necesarias para su protección y conservación: los recursos renovables terrestres*. Barcelona : Corporación Metropolitana de Barcelona, 1979. 269 p. : map., gráf. ; 30 cm.

CEH

## 9. CARO HERNÁNDEZ, Luis Ignacio

***Modelos de evaluación del impacto ambiental físico : el caso del área metropolitana de Barcelona*** [Microforma]. Barcelona : Universitat de Barcelona, 1988. 5 microfites ; 10 x 15. (Col·lecció de tesis doctorals microfitejades ; 251). Tesis doctoral. Dir.: Dr. Joan Vilà Valentí; Universitat de Barcelona. Facultat de Geografia i Història. Departament Geografia Física i Anàlisi Geogràfica Regional. 1987.

Desenvolupament d'un marc teòric basat sobre una recopilació d'antecedents de 50 models d'avaluació ambiental. Per a l'avaluació de l'àrea metropolitana de Barcelona es va utilitzar la tècnica Delphi i l'avaluació multicriteri. Els resultats han permès identificar 164 factors que incidiran a la qualitat ambiental d'aquesta àrea. Es proposa un model d'avaluació ambiental per un espai geogràfic determinat com a conclusió. La tesi es basa en la hipòtesi que el deteriorament ambiental és una funció del mode de producció per a la nostra societat.

UBFGH

## 10. CASAS, Glòria; CASAS, Carme; VAL, Jesús; (et al.)

***El Delta del Llobregat : itinerari El Prat - La Ricarda***. L'Hospitalet : Ajuntament de l'Hospitalet. Departament de Dinàmica Educativa, 1989. 28 p. : il. ; 30 cm.

Materials i propostes didàctiques per a realitzar una visita escolar al Delta del Llobregat.

CEH, BCS

## 11. CLAVERO, Josep M.; PAHISSA, Joaquim

**«Les Vegetacions llenyoses del Baix Llobregat»**. *Xipreret*. Núm. 95 (maig 1988), p. 7-8.

CEH, BCS

## 12. CODINA i VILA, Jaume

***Inundacions del Delta del Llobregat***. Barcelona : Rafael Dalmau, 1971. 69 p. (Episodis de la història ; 147)

CEH\*

13. CRUZ VALLADARES, Soledad

***L'Hospitalet en l'ecosistema urbà : propostes didàctiques.*** L'Hospitalet : Ajuntament de l'Hospitalet. Àrea de Cultura, Ensenyament i Esports, 1988. 44 p. : il. ; 30 cm.

Proposta didàctica, amb motiu de l'exposició «L'ecosistema urbà», que pretén treballar els canvis que s'han produït al paisatge i medi a causa de l'ocupació i explotació humana.

BCS, CEH

14. DOMÍNGUEZ, Antoni

**«Les Argiles de l'Hospitalet, notes geològiques».** EN: ***Terres cuites: la producció ceràmica a l'Hospitalet i el seu entorn.*** L'Hospitalet : Ajuntament de l'Hospitalet. Àrea de Cultura, Ensenyament i Esports, 1986. p. 18-19.

CEH, BCS

15. DOMÍNGUEZ, Antoni

**«L'Entorn geològic i geomorfològic de l'Hospitalet».** EN: CAMÓS i CABECERAN, Joan (coord.); SANTACANA i TORRES, Carles (coord.). ***Història de l'Hospitalet : elements bàsics per a l'anàlisi històrica de la ciutat.*** 1991. Mecanografiat. f. 4-26.

Resum de les característiques bàsiques del medi físic sobre el que es troba la ciutat, tot analitzant els aspectes geològics, les implicacions deltaiques i els elements climatològics.

CEH

16. DOMÍNGUEZ, Antoni; JULIÀ i BRUGUÉS, Ramon

***L'Hospitalet: el medi físic.*** L'Hospitalet : Ajuntament de l'Hospitalet. Departament de Dinàmica Educativa, 1986. 82 p. : il ; 30 cm. (Quaderns urbans ; 4)

Estudi dels elements geològics i geomorfològics del terme municipal. Es descriuen les principals unitats del relleu i, a grans trets, la història geològica. Acompanyen al text unes propostes didàctiques destinades als ensenyants així com el comentari dels llocs de major interès per a ser visitats.

CEH, BCS

17. DURAN i VENTOSA, Lluís

***Memòria sobre alguns problemes que's presenten en el riu Llobregat.*** Barcelona : Impr. de la Casa Provincial de Caritat, 1914. 84 p. ; 23 cm.

BC\*

18. FERRET i PUJOL, Josep

***L'Aprofitament de les aigües subterrànies del Delta del Llobregat, 1933-1983.*** [El Prat] : Comunitat d'Usuaris d'Aigües de l'Àrea Oriental del Delta del riu Llobregat, 1985. 158 p. : il. ; 21 cm.

S'estudia la gran transcendència que l'aprofitament de les aigües subterrànies del Delta del Llobregat ha tingut en el procés d'implantació industrial i en l'abastament d'aigua a la ciutat de Barcelona.

CEH

19. FERRET i PUJOL, Josep

**«Els Aprofitaments artesianos al Delta del Llobregat, 1893-1942».** EN: ***XXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos : el Prat 25-26 octubre 1980.*** [Martorell] : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat ; [El Prat] : Amics del Prat, 1985. p. 170-225.

Característiques hidrogeològiques del Delta del Llobregat. S'estudia la seva influència en la incipient indústria a la comarca.

CEH

20. FERRET i PUJOL, Josep

**«Les primeres perforacions artesianes a la Marina de l'Hospitalet, 1896-1908».** ***Quaderns d'Estudi.*** Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 1 (març 1987), p. 21-32. Comunicació presentada a: XXXI Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, l'Hospitalet de Llobregat 24-25 de maig 1986.

S'estudien les característiques hidrogeològiques del Delta del Llobregat i la seva influència en l'existència d'aigües subterrànies, explotades ja al segle XIX.

CEH, BCS

21. GUTIÉRREZ, Ricard

«**Dades sobre l'ornitofauna urbana de L'Hospitalet de Llobregat**». *Identitats : revista del Museu de l'Hospitalet*. Núm. 4-5 (estiu 1990), p. 14-22.

Resum dels resultats obtinguts durant 237 dies d'observació ornitològica a l'Hospitalet. Han estat observades 51 espècies, entre les quals només un 23,53% es poden considerar típicament urbanes.

CEH, BCS

22. GUTIÉRREZ, Ricard

«**Projecte d'atlas de vertebrats del Delta del Llobregat : 1a fase (ocells nidificants, amfibis i rèptils), metodologia i resultats preliminars**». EN: *XXXI Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos : l'Hospitalet de Llobregat, 24-25 de maig 1986*. Vol. 1-I, f. 26-38. Mecnografiat.

Explicació i metodologies del projecte, basat en les característiques de la fauna i de la zona geogràfica.

CEH, BCS

23. HITA MORROS, Felip de

***Lo Sanejament del Baix Llobregat***. Barcelona : Impr. La Renaixensa, 1890. 94 p. ; 24 cm.

BP ARUS\*

24. LABORATORI MUNICIPAL DE SALUT PÚBLICA (l'Hospitalet)

«**Anàlisi de contaminació ambiental en mostres d'aire i d'aigües de consum públic: 1985 - abril 1986**». 1986. 12 f. Mecnografiat.

Taules i dades analítiques

CEH



25. LASCURAIN i GOLFERICHS, Josep

***L'Hospitalet en l'ecosistema urbà : un nou punt de vista per contemplar el fet metropolità.*** L'Hospitalet : Ajuntament de l'Hospitalet. Museu de l'Hospitalet, 1988. 24 p. : il. ; 22 cm.

La ciutat, en tant que agent transmissor de cultura, es converteix en un centre de poder i, per tant, en un ecosistema que modifica la dinàmica dels altres amb els quals conviu. L'expansió de la ciutat de Barcelona i l'absorció dels pobles del seu entorn n'és un exemple.

CEH,BCS

26. MARQUÈS, M. Àngels

**«Evolució natural i antròpica en el Delta del Llobregat».** EN: ***XXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos : el Prat 25-26 octubre 1980.*** [Martorell] : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat ; [El Prat] : Amics del Prat, 1985. p. 152-169.

Aquesta ponència pretén donar les dades de la gènesi i l'evolució del Delta del Llobregat necessàries per a comprendre el comportament d'aquest medi físic i d'una forma molt especial les repercussions de l'activitat antròpica sobre el delta.

CEH, BCS

27. MORENO GARCÍA, M<sup>a</sup> del Carmen

**«Estudio del clima urbano de Barcelona : la "isla de calor"».** 1990. 389 f. Tesi doctoral, director: Javier Martín Vide; Universitat de Barcelona. Facultat de Geografia i Història. Departament de Geografia Física i Anàlisi Geogràfic Regional. 1990. Mekanografiat.

L'àrea metropolitana de Barcelona presenta freqüentment el fenomen de «illa de calor», marcat quant a la seva intensitat i definit, quant a la seva configuració. La seva entitat poblacional i extensió amb densitat urbana molt elevada expliquen aquest fet. Anàlisi estadístic de diferents mesures a l'àrea estudiada.

UBFGH



28. PALAU i CASANOVAS, Miquel

***El Relleu de la comarca del Baix Llobregat.*** L'Hospitalet : Ajuntament de l'Hospitalet. Departament de Dinàmica Educativa, 1986. 42 p. : il ; 30 cm. (Quaderns del Baix ; 6)

Estudi de geografia física del Baix Llobregat. Vol oferir materials per al coneixement de la comarca a tots els ensenyants de bàsica i secundària.

CEH, BCS

29. RAGUER, Maria; SERRA, Mercè

***Estudi del riu Llobregat.*** L'Hospitalet : Ajuntament de l'Hospitalet. Àrea de Cultura Ensenyament i Esports. Departament de Dinàmica Educativa, 1986. 37 p. : il ; 30 cm. (Experiències ; 5)

Itineraris de la natura per treballar amb els alumnes l'estudi del riu Llobregat.

CEH, BCS

30. RIOS i CALVET, Jaume

**«Les Transformacions geogràfiques recents en el Delta del Llobregat, sector cap de riu».** *Quaderns d'Estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 7 (juny 1989), p. 41-55. Comunicació presentada a: XXXI Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos : l'Hospitalet de Llobregat, 24-25 maig 1986.

Panoràmica de l'evolució del Delta del Llobregat. S'estudien les transformacions geogràfiques i geomorfològiques recents com la regressió del litoral, i es conclou amb un diagnòstic prospectiu.

CEH, BCS

31. SANZ i PARERA, Miquel

**«Pluges i inundacions a l'Hospitalet».** *Quaderns d'estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 7 (juny 1989), p. 1-40.

Estudi sobre el medi natural i la geografia física, la relació de l'Hospitalet amb el riu i el règim de pluges. Abasta des de l'Hospitalet agrari fins les inundacions al Polígon de Bellvitge.

CEH, BCS

32. VILA CLARA i UBACH, Joana M.

***El Riu***. L'Hospitalet : Ajuntament de l'Hospitalet. Departament de Dinàmica Educativa, 1984. 30 p. : il. ; 30 cm. (Quaderns del Baix ; 2)

Descripció del conjunt geogràfic i ambiental format pel riu Llobregat: conca, cabdal, pluviositat, aqüífer, contaminació, i aprofitament.

CEH, BCS

## 1.2. TOPONÍMIA

33. CAMÓS i CABECERAN, Joan

**«Nomenclàtor de carrers de l'Hospitalet de Llobregat»**. *Quaderns d'Estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 6 (juny 1988), p. 213-221.

Anàlisi del nomenclàtor dels carrers de l'Hospitalet, observant les tipologies de noms de carrers actuals, els canvis al llarg de la història i el seu origen. Es proposa fer una revisió que parteixi de criteris definits.

CEH, BCS

34. FELIU i MONFORT, Gaspar

**«La Toponímia del pla de Barcelona al segle X»**. EN: CONGRÉS D'HISTÒRIA DEL PLA DE BARCELONA (1r : 1982 : Barcelona). *El Pla de Barcelona i la seva història*. Barcelona : La Magrana : Institut Municipal d'Història, 1984. p. 233-246.

Estudi que té un interès especial per a l'Hospitalet per la quantitat de dades sobre toponímia relacionades amb l'Hospitalet.

CEH

35. GRIFELL i CARRASCO, Cosme

***Proposta de nomenclàtor dels carrers de la Ciutat de l'Hospitalet***. [12] f. ; 30 cm + plànols. Mecanografiat. Dossier elaborat per a la Ponència d'Urbanisme de l'Ajuntament de l'Hospitalet.

CEH

36. MORALES, Ramon

«**Topònims urbans (I)**». *Xipreret*. Núm. 91 (gener 1988). p. 4-6.

CEH, BCS

37. MORALES, Ramon

«**Topònims urbans (V) : Carrer de la Mare de Déu de Puigcerver**». *Xipreret*. Núm. 117 (maig 1990), p. 12-14.

CEH, BCS

38. MORALES, Ramon

«**Topònims urbans (VI) : La costa dels garrofers**». *Xipreret*. Núm. 124 (gener 1991), p. 9-11.

CEH,BCS

39. MORALES, Ramon

«**Topònims urbans (VII) : La Plaça de la Remunta**». *Xipreret*. Núm. 129 (juny 1991), p. 8-10.

CEH,BCS

40. MOREAU-REY, Enric

«**Toponímia antiga i moderna del pla de Barcelona**». EN: *Congrés d'història del pla de Barcelona (1r : 1982 : Barcelona). El Pla de Barcelona i la seva història*. Barcelona : La Magrana : Institut Municipal d'Història, 1984. p. 89-100.

Estudi dels topònims del pla, observant les diverses tipologies de noms geogràfics.

CEH

### 1.3. CARTOGRAFIA

Vegeu fonamentalment les pàgines 16 a 31 de l'edició del 1985, on es cita la relació de mapes existents al Museu de l'Hospitalet i on, a més, es fa un exhaustiu inventari cartogràfic.

41. **ALCOBERRO**, Agustí; **BATALLÉ**, Francesc; **VÀZQUEZ**, M. Eugènia  
***Cartografia històrica de l'Hospitalet : propostes de treball***. L'Hospitalet : Museu de l'Hospitalet : Dinàmica Educativa. Ajuntament de l'Hospitalet, 1987. [8] f. : il ; 22 cm.

Guia escolar de l'exposició sobre l'evolució històrica de l'Hospitalet, per mitjà dels mapes i plànols del terme municipal. Conté propostes de treball i reflexió.

CEH

42. ***Guia de l'Hospitalet de Llobregat: industrial, comercial y de servicios 1978***. L'Hospitalet : Ediciones Lebar, 1978. 303 p. ; 21 cm.

CEH

43. ***Guia urbana de l'Hospitalet de Llobregat 1985***. L'Hospitalet : Creaciones Gráficas París, 1985. 104 p. : il., plànols ; 15 cm.

Llistat de carrers i plànols de la ciutat, amb una cronologia històrica de Francesc Marcé i una guia de les adreces d'interès local: serveis públics, etc.

CEH, BCS

44. ***Guia urbana de l'Hospitalet de Llobregat 1987***. L'Hospitalet : Creaciones Gráficas París, 1987. 256 p. : il., plànols ; 15 cm.

CEH, BCS

45. ***Guia urbana de l'Hospitalet de Llobregat 1988***. L'Hospitalet : Creaciones Gráficas París, 1988. 255 p. : il., plànols ; 15 cm.

CEH, BCS

46. ***Guia urbana de l'Hospitalet de Llobregat 1989***. L'Hospitalet : Creaciones Gráficas París, 1989. 255 p. : il., plànols ; 15 cm.

CEH, BCS

47. ***Guia urbana de l'Hospitalet de Llobregat 1991***. L'Hospitalet : Creaciones Gráficas París, 1990. 223 p. : il., map. ; 16 cm.

CEH, BCS

48. **L'Hospitalet : plànol de la ciutat.** L'Hospitalet : Ajuntament de l'Hospitalet, 1991. 1 plànol : col. ; sobre full 96 x 88 cm. Escala 1:5000. Ampliació del Centre de la ciutat 1:2000.

Plànol oficial realitzat per l'Àrea de Programació, Planificació i Coordinació. Consta del plànol de tot el terme municipal, d'una ampliació del Centre, nomenclàtor de carrers i localització en el plànol, directori dels serveis al ciutadà i guia dels transports públics.

CEH

49. INSTITUT CARTOGRÀFIC DE CATALUNYA  
**Catàleg de vols.** Barcelona : Institut Cartogràfic de Catalunya, 1985.

CEH\*

50. **Mapa de rocas industriales. Vol. 34: Hospitalet.** Madrid : Ministerio de Industria, 1974. 1 map. pleg. ; 84x60 cm + 1 fullet 68 p. ; 29 cm.

CEH\*

51. **Mapa metalogénico de España. Vol. 34: Hospitalet.** Madrid : Ministerio de Industria, 1974. 1 map. pleg. 59x90 cm + 1 fullet 23 p. ; 21 cm.

CEH\*

52. CAMPS i SORIA, Enric (dir.)  
**Inventari cartogràfic de Catalunya. [Vol. 1], Baix Llobregat.** Barcelona : Generalitat de Catalunya. Institut Cartogràfic de Catalunya, 1987. 330 p. ; 21 cm. (Estudis ; 5)

Exhaustiu inventari cartogràfic de la comarca a partir del 1875 i de documents d'escala superior a 1:200.

BCS

53. CAMPS i SORIA, Enric (dir.)

***Inventari cartogràfic de Catalunya. [Vol. 2], Barcelonès.*** Barcelona : Generalitat de Catalunya. Institut Cartogràfic de Catalunya, 1987. 185 p. ; 21 cm. (Estudis ; 5)

Exhaustiu inventari cartogràfic de la comarca a partir del 1875 i de documents d'escala superior a 1:200.

BCS

54. «***Inventari cartogràfic de Catalunya. [Vol. 40], Corporació Metropolitana de Barcelona***». En curs de publicació, Institut Cartogràfic de Catalunya.

CEH\*

55. VENTAYOL i LÀZARO, Albert; (et al.)

***Mapa geotècnic de Barcelona, Badalona, Esplugues, L'Hospitalet, Sant Adrià, Sta. Coloma.*** Barcelona : [els autors], 1978. 32 p., 1 map. ; 30 cm.

CEH\*

#### 1.4. CONTEXT GEOGRÀFIC DE LA CIUTAT

56. VILA, Marc-Aurel·li

***Les Comarques i els municipis de Catalunya : territori i població.*** reimpr. Barcelona : Generalitat de Catalunya. Departament de la Presidència. Departament de Governació, 1989. 367 p.: 1 map. (Col·lecció Població i Territori ; 4)

Breu resum de les dades més significatives de l'Hospitalet dins de la comarca del Barcelonès.

AHH

### 1.4.1. Divisió territorial

57. ARGULLOL i MURGADES, Enric

«**La Divisió comarcal i l'àrea metropolitana de Barcelona**». EN: *IV Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat*. Martorell : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 1985. p. 27-34.

Anàlisi de les alternatives funcionals i jurídiques per acomodar el fet metropolità al nou marc administratiu que s'apunta amb la Llei d'Ordenació del Territori, que ha d'establir la nova divisió comarcal de Catalunya.

CEH

58. CAMÓS i CABECERAN, Joan

«**L'Hospitalet dins el Baix Llobregat**». *Quaderns d'estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 5 (juny 1988), p. 140-147.

Anàlisi de la Llei d'Ordenació del Territori comparada amb la de 1936. Es concreten els canvis socials i geogràfics en els últims cinquanta anys, que fan poc realista la divisió territorial del 1936. L'autor proposa el retorn de l'Hospitalet al Baix Llobregat, i la vertebració entre sí de les comarques metropolitanes de Barcelona.

CEH, BCS

59. CASASSAS i SIMÓ, Lluís

«**Les Organitzacions territorials**». *Quaderns d'estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 5 (juny 1988), p. 106-110.

L'autor, membre de la Comissió de Delimitació Territorial de Catalunya, presentà una proposta que tingués present els canvis produïts en la societat catalana ens els últims anys: aquestes transformacions afecten decisivament a l'Hospitalet i a tota la regió 1. Aquesta proposta es fonamenta en una visió «municipalista» de la divisió territorial, per evitar crear administracions allunyades del ciutadà.

CEH, BCS



60. CODINA i VILA, Jaume

«**La Divisió comarcal i l'àrea metropolitana de Barcelona**». EN: *IV Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat*. Martorell : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 1985. p. 49-52.

Es debat la necessitat de considerar el fet metropolità sense caure en la total submissió dels petits municipis a la dinàmica més forta de Barcelona: l'autonomia municipal ha de ser la base d'una coordinació a nivell metropolità, en la futura divisió comarcal.

CEH

61. CODINA i VILA, Jaume

«**L'Hospitalet, Baix Llobregat**». *Quaderns d'estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 5 (juny 1988), p. 114-119.

L'autor, com a president del Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, analitza el fet geogràfic de l'Hospitalet en el context del Baix Llobregat, per a proposar l'adscripció al Baix de la nostra ciutat.

CEH, BCS

62. GRABULOSA i ARENY, Marta

«**Barcelona davant la realitat territorial de l'Hospitalet**». *Quaderns d'estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 5 (juny 1988), p. 127-132. Comunicació presentada a les Jornades sobre l'Hospitalet en l'Organització Territorial de Catalunya, celebrades els dies 14, 15, 16 d'abril de 1988

L'autora, en representació de Jordi Borja, regidor responsable de les relacions territorials de l'Ajuntament de Barcelona en aquell moment, repassa el procés històric de la ciutat de Barcelona per plantejar l'actual problema metropolità, tot presentant les alternatives actuals de comarcalització en el marc de l'àrea metropolitana.

CEH

63. HOSPITALET, L'. Ajuntament

**«Impugnación de los principales motivos en que parece apoyarse un criterio favorable a la anexión a Barcelona de este municipio y de otras entidades locales de su comarca».** 1958. 11 f. Mecnografiat.

Aquest informe es fonamenta en l'argument que l'Hospitalet no és una ciutat especialitzada, sinó que agrupa totes les funcions integrants del concepte de municipalitat.

AHH

64. IGLÉSIES i FORT, Josep

**«El Baix Llobregat i les divisions territorials a Catalunya».** EN:

**IV Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat.** Martorell : Centre d'Estudis del Baix Llobregat, 1985. p. 13-26.

Síntesi del procés dut a terme en la realització de la Divisió Territorial del 1936: metodologia, etapes, ponents, etc. Referències al cas concret del Baix Llobregat.

CEH

65. JORNADES D'ESTUDIS SOBRE EL BAIX LLOBREGAT (4es : 1984 : Cornellà de Llobregat)

**IV Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat.** Martorell : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 1985. 129 p. ; 21 cm. Jornades d'Estudis celebrades entre els dies 4 i 8 de juny de 1984 a Cornellà de Llobregat.

Debats i ponències sobre el lloc del Baix Llobregat en la nova divisió territorial de Catalunya i la consideració del fet metropolità.

CEH

66. JORNADES SOBRE L'HOSPITALET EN L'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL DE CATALUNYA (1988 : L'Hospitalet)

**«L'Hospitalet: quina comarca? : Jornades sobre l'Hospitalet en l'Organització Territorial de Catalunya, 14, 15 i 16 d'abril de 1988».** *Quaderns d'Estudi.* Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 5 (juny 1988) monogràfic p. 59-165.

Monogràfic de *Quaderns d'Estudi* on es publiquen els treballs de les jornades sobre l'adscripció comarcal de l'Hospitalet, organitzades pel Centre d'Estudis de l'Hospitalet i el Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat amb el patrocini de l'Ajuntament de l'Hospitalet.

CEH, BCS

67. MONERS, Jordi

«**CMB, un model de societat**». *Butlletí del Centre d'Estudis de l'Hospitalet*.  
Núm. 10 (març 1987), p. 3-6.

CEH

68. NEL·LO i COLOM, Oriol

«**L'Organització territorial de Catalunya durant la guerra i la revolució 1936-1939 : notes sobre el cas del Baix Llobregat**». EN: *IV Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat*. Martorell : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 1985.  
p. 53-64.

S'analitzen els canvis que provocà l'esclat de la guerra i la revolució en l'organització territorial dels poders públics a Catalunya i en especial les concrecions que es donaren al Baix Llobregat.

CEH

69. RENOM, Mercè; VILA, Jesús A.

«**La Divisió territorial**». *El Far del Llobregat : revista d'informació comarcal*.  
Núm. 3 (set. 1985), p. 28-35.

CEH

70. RIBA i ROMEVA, Carles

«**La Divisió comarcal i l'àrea metropolitana de Barcelona, criteris**» EN: *IV Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat*. Martorell : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 1985. p. 43-48.

Repercussió de les divisions territorials, dins l'àrea metropolitana de Barcelona, en els sistemes electorals i de representació política i en els criteris de distribució dels recursos econòmics entre les diferents administracions.

CEH

71. RIBA i ROMEVA, Carles

«**L'Hospitalet com a ciutat-comarca**». *Quaderns d'Estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 5 (juny 1988), p. 148-155. Comunicació presentada a les Jornades sobre l'Hospitalet en l'Organització Territorial de Catalunya, celebrades els dies 14,15,16 d'abril de 1988.

L'autor analitza el cas de l'Hospitalet a partir de les seves dimensions. Proposa la necessitat de definir l'Hospitalet com a ciutat-comarca, sense incorporar-la ni al Baix Llobregat ni al Barcelonès.

CEH, BCS

72. RIBAS i PIERA, Manuel

«**La Divisió i l'àrea metropolitana de Barcelona: criteris**». EN: *IV Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat*. Martorell : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 1985. p. 35-41.

Aportació per a la coordinació de la realitat comarcal i la metropolitana.

CEH

73. RIERA, Ignasi

«**Problemes que es podrien derivar d'una hipotètica adscripció de l'Hospitalet al Baix Llobregat**». *Quaderns d'Estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 5 (juny 1988), p. 125-126. Ponència de les Jornades sobre l'Hospitalet en l'Organització Territorial de Catalunya.

Es volen posar de manifest els problemes que comportaria l'adscripció de l'Hospitalet al Baix Llobregat, problemes fonamentats en el seu pes demogràfic i per la seva unitat funcional i administrativa amb Barcelona.

CEH, BCS

74. ROA, Miquel

«**Baix Llobregat versus Barcelona**». *Identitats : revista del Museu de l'Hospitalet*. Núm. 0 (tardor 1987), p. 4-6. Presentat també com a ponència a les Jornades sobre l'Hospitalet en l'Organització Territorial de Catalunya 14, 15 i 16 d'abril de 1988.

Es posa en qüestió la «Llei d'Ordenació Territorial» pel que fa a l'àrea metropolitana de Barcelona: des d'una reformulació de les idees de comarca i de metròpolis, es defineix el que hom ha anomenat «comarca metropolitana», per a contrastar tot seguit aquestes reflexions amb la realitat de la comarca històrica del Baix Llobregat.

CEH, BCS

75. ROA, Miquel

«**La Situació urbanística: els problemes metropolitans**». EN: *IV Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat*. Martorell : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 1985. p. 87-89.

Fent servir la teoria dels ecosistemes aplicada a la geografia humana i l'urbanisme, l'autor observa la dinàmica interna de la comunitat formada pel Baix Llobregat, els seus problemes, la relació amb altres nuclis com Barcelona i les altres comarques, la fesomia urbana, etc.

CEH

76. SANTACANA i TORRES, Carles

«**Vinculacions territorials de l'Hospitalet**». *Quaderns d'Estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 5 (juny 1988), p. 64-105. Ponència de les Jornades sobre l'Hospitalet en l'Organització Territorial de Catalunya celebrades l'abril de 1988 a l'Hospitalet.

Estudi de les vinculacions territorials de l'Hospitalet amb el seu entorn, amb una exposició inicial del procés històric de la divisió territorial i les seves implicacions per a l'Hospitalet.

CEH, BCS

77. SERRA i BATISTE, Josep

«**L'Hospitalet, subcomarca del Baix Llobregat**». *Quaderns d'estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 5 (juny 1988), p. 133-139. Comunicació a les Jornades sobre l'Hospitalet en l'Organització Territorial de Catalunya celebrades l'abril de 1988 a l'Hospitalet.

L'autor, geògraf de la Corporació Metropolitana de Barcelona, analitza les tres propostes possibles per a l'adscripció comarcal de l'Hospitalet: Baix Llobregat, ciutat-comarca i Barcelonès. Proposa l'adscripció com a subcomarca dins el Baix Llobregat.

CEH, BCS

78. URBANO SALIDO, Cristóbal

«**On vas l'Hospitalet? : aportació al debat sobre la Divisió Territorial de Catalunya(I)(II)**». *Progrés*. Núm. 36 (març 1986), p. 5 i Núm. 37 (abr. 1986), p. 6.

CEH, BCS

79. VILA VALENTÍ, Joan

«**L'Hospitalet dins el Barcelonès**». *Quaderns d'Estudi*. Centre d'Estudis de l'Hospitalet. Núm. 5 (juny 1988), p. 156-157. Ponència de les Jornades sobre l'Hospitalet en l'Organització Territorial de Catalunya, celebrades a l'Hospitalet l'abril de 1988.

L'autor renuncià a proposar l'adscripció de l'Hospitalet al Barcelonès, tot proposant que l'Ajuntament i la Comissió de Delimitació Territorial tingués present la voluntat de la majoria de ponències presentades en aquestes jornades.

CEH,BCS

80. VILA VALENTÍ, Joan

«**El Medi natural i l'estructuració comarcal**». EN: *IV Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat*. Martorell : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 1985. p. 65-70.

Es presenten en aquesta conferència, de forma concisa i clara, els elements de la geografia física comarcal que defineixen l'espai del Baix Llobregat.

CEH



## 1.4.2. Fet geogràfic metropolità

81. **Barcelona, gènesi i consolidació del fet metropolità**. Barcelona : Corporació Metropolitana de Barcelona, 1987. 98 p. : il. ; 29 cm. Publicat anteriorment com a núm. extraordinari de *L'Avenç* el 1985 (núm. 88)

Conjunt d'articles sobre el fet metropolità. Es comença amb els orígens medievals del territori i posteriorment el fenomen industrialització-urbanització. S'analitza la formació de l'àrea metropolitana en les vessants política i urbanística, per a plantejar finalment el futur metropolità.

BCS, CEH

82. BARCELONA. Gabinete Técnico de Programación. Departamento de Investigación y Análisis  
**«Criterios de delimitación de áreas metropolitanas y su aplicación a Barcelona»**. *Boletín de análisis urbano: Gabinete Técnico de Programación del Ayuntamiento de Barcelona*. Núm. 3 (1977).

CEH\*

- 82b. BUSQUETS, Joan  
**«¿Macrocefalia barcelonesa o ciudades catalanas?»**. *Ciudad y territorio*. 1977 (2), p. 46-52

CEH\*

83. CASASSAS i SIMÓ, Lluís  
**La Ciutat metropolitana i la unitat de Catalunya : discurs llegit en la sessió inaugural del curs 1990-1991**. Barcelona : Institut d'Estudis Catalans, 1990. 31 p. : gráf. ; 25 cm.

Es fa una anàlisi global i interdependent de la geografia de Catalunya i del fet metropolità barceloní, com a condició indispensable per a una acció territorial coherent i unitària.

CEH

- 83b. ESTEBAN NOGUERA, Juli  
**«El Fet metropolità»**. EN: *El Fet metropolità interpretacions geogràfiques*. Barcelona : Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona. (Papers ; 6). p. 15-30.

CEH\*



83c. ESTEBAN NOGUERA, Juli

«**Los Objetivos territoriales para la Región metropolitana**». EN: *Barcelona y el sistema urbano europeo*. Barcelona : Ajuntament de Barcelona, 1990.

CEH\*

83d. FONT, Antoni

«**La Delimitación de las áreas metropolitanas: el caso de Barcelona**». *Cuadernos de arquitectura y urbanismo*. Núm. 87 (1972).

CEH\*

84. NUNES, Joan

«**Aproximació a l'estructura de l'àrea metropolitana de Barcelona : les estructures d'intensitat diària**». *Documents d'anàlisi geogràfica*. Núm. 9-8 (1984), p. 71-90.

CEH\*

85. PLANA CASTELLVÍ, José A.

«**El Área Metropolitana de Barcelona: una región desequilibrada**». EN: CONGRÉS D'HISTÒRIA DEL PLA DE BARCELONA (2n : 1985 : *Barcelona*). *Història urbana del Pla de Barcelona*. Barcelona : Ajuntament de Barcelona, 1990. Vol. II, p. 375-385.

Aproximació estadística i geogràfica al que en el seu moment es denominà Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) (no reflectida en cap marc institucional) i que abasta 162 municipis de les actuals comarques del Barcelonès, Baix Llobregat, Vallès Occidental, Maresme, Vallès Oriental, Garraf i Alt Penedès.

CEH

85b. SERRA i BATISTE, Josep

«**La Ciutat metropolitana, delimitacions, desconcentracions, desequilibris**». EN: *El Fet metropolità : interpretacions geogràfiques*. Barcelona : Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona, 1991. (Papers ; 6). p. 31-52.

CEH\*

### 1.4.3. Geografia del Baix Llobregat

86. CODINA i VILA, Jaume

«**El Baix Llobregat, de l'ahir rural a l'avui suburbial**». *Arrel*. Núm. 2 (gen.-abril 1982), p. 60-63.

CEH, BCS

88. RECAÑO VALVERDE, Joaquín

«**Introducción al marco geográfico del Delta del Llobregat**». EN: JORNADES D'HISTÒRIA LOCAL (4es : 1985 : Viladecans). *L'Agricultura del Delta del Llobregat a mitjan segle XIX*. Viladecans : Ajuntament de Viladecans. Àrea de Serveis Culturals, 1986. p. 11 - 16.

Presentació del marc geogràfic des de la seva evolució històrica. S'estudia l'evolució del delta i la seva influència en els pobles del voltant, ja des dels primers establiments humans fins el s. XIX i remarca el fet que a partir del s. XIX l'home condicionarà el paisatge i no a la inversa.

CEH

89. RENOM, Mercè

«**El Nord del Baix Llobregat**». *El Far del Llobregat*. Núm. 2 (jul./ago. 1985), p. 24-27.

CEH

90. RETUERTA JIMÉNEZ, M. Luz

*Origen i debat sobre la capitalitat comarcal de Sant Feliu al segle XIX*. Sant Feliu de Llobregat : Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat, [198-?]. 22 p. ; 23 cm. (Quaderns d'història ; 1)

Amb la creació el segle passat del partit judicial de Sant Feliu de Llobregat, s'agruparen per primera vegada sota un lligam administratiu la major part de les viles que ara configuren el Baix Llobregat.

CEH

91. ROA, Miquel

«**L'Estructura física del Baix Llobregat: els canvis dels sistemes de camins en els últims tres segles**». EN: *XXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos : El Prat 25-26 octubre 1980*. [Martorell] : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat ; [El Prat] : Amics del Prat, 1985. 497-536.

Estudi del sistema físic del Baix Llobregat com el conjunt dels sistemes social, econòmic i físic. S'analitza la influència que l'evolució dels sistemes de camins en els últims tres segles ha tingut en el planejament urbà.

CEH, BCS

92. CARRERA, Josep M. (dir.)

«**La Vall Baixa en el sistema territorial del Llobregat**». 1987. 35 f. :il., map. pleg. ; 30 x 43. Mecanografiat. Estudi promogut per la Direcció de Serveis d'Urbanisme de la Corporació Metropolitana de Barcelona.

Informe realitzat durant el període juny a novembre de 1987 per l'Equip del Pla de l'Espai Rural Metropolità (PERM), amb l'objectiu de recollir les dades necessàries per a la futura redacció de PERM.

CEH

93. VILA VALENTÍ, Joan

«**L'Originalitat comarcal del Baix Llobregat**». EN: *I Jornades d'Estudis sobre el Baix Llobregat*. Martorell : Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat, 1982. p. 7-12.

Anàlisi geogràfica de la comarca. Es posen de relleu els elements físics i humans que la identifiquen.

CEH

#### 1.4.4. Geografia del Barcelonès

94. *Gran geografia comarcal de Catalunya. Vol I, Introducció, Barcelonès, Baix Llobregat*. 2a ed. Barcelona : Enciclopèdia Catalana, 1991. 485 p. : il., gràf., map. ; 31 cm.

CEH

95. PIÉ i NINOT, Ricard

«**Barcelona i el sistema de ciutats catalanes**». ***Treballs de la Societat Catalana de Geografia***. Vol. IV, núm. 27 (març 1991), p. 47-50.

CEH\*